

بررسی و تحلیل نقش فضای مجازی در بین دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم

فاطمه بیت سیاح

کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، مدیر آموزشگاه دوره متوسطه دوم، آموزش و پرورش شهرستان حمیدیه

چکیده

فضای مجازی به یکی از مهم‌ترین ابزارهای ارتباطی در سطح جامعه تبدیل شده‌اند تا جایی که می‌توان گفت برای بسیاری از افراد استفاده از این شبکه‌ها به عنوان یکی از کارهای روزمره در نظر گرفته می‌شود. در واقع به جرات می‌توان گفت که ما در عصر شبکه‌ها زندگی می‌کنیم و زندگی ما با این شبکه‌ها در هم تنیده و پیوند خورده است به گونه‌ای که ارتباطات شبکه‌ای در حال دگرگون ساختن انواع ارتباطات انسانی است. از آنجایی که اینترنت، موقعیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، بر سلامت روانی، تأثیر بسزایی دارد و از آنجایی که سلامت روانی و یا آشفتگی روانی، بر آموزش و پرورش و بهداشت روحی و روانی و رشد و تربیت دانش‌آموز تأثیر دارد، می‌بایست شناخت عمیق‌تری از استفاده از فضای مجازی به دست آوریم و به اضطراب‌ها، ترس‌ها، مشکلات خانوادگی کودک و حتی غنا و فقر کودک، پی برده و در جهت خدمت صحیح‌تر به دانش‌آموز استفاده کنیم. در این مقاله برآنیم تا ضمن تعریف فضای مجازی با روش توصیفی و تحلیلی و با استفاده از اطلاعات کتابخانه‌ای به نقش فضای مجازی در بین دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم بپردازیم. و به مهمترین و برجسته‌ترین معایب و محاسن استفاده از فضای مجازی را در بین دانش‌آموزان مطرح کرده و نقش والدین را در خصوص این مسأله بررسی کنیم. سپس نتیجه‌گیری به عمل آمده و در پایان پیشنهاداتی ارائه می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: اینترنت، فضای مجازی، دانش‌آموزان، معلمان

مقدمه

فضای مجازی، مکان‌های مجازی هستند که در آنها افراد با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و این ارتباط توسط فناوری‌های اینترنتی ممکن شده است. به بیان دیگر، فضای سایبر یا مجازی محیط الکترونیکی واقعی است که ارتباطات انسانی به شیوه‌ای سریع، فراتر از مرزهای جغرافیایی و با ابزار خاص خود در آن زنده و مستقیم روی می‌دهد. (قامت بلند، ۱۳۹۵).

فضای مجازی و اینترنت نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند، توانسته‌اند به خوبی در زندگی مردم جا باز کنند. مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه‌های اجتماعی متفاوت در فضای مجازی کنار هم آمده‌اند و از فاصله‌های بسیار دور در دنیای واقعی، از این طریق با هم ارتباط برقرار می‌کنند. امروزه روش‌های ارتباطی با دیگران از طریق اینترنت افزایش یافته است. پست الکترونیک، پیام‌های کوتاه، چت روم‌ها، وب پایگاه‌ها و بازی‌ها، روش‌هایی برای گسترش و حفظ روابط اجتماعی شده‌اند. روزانه نزدیک به چهارصد میلیون نفر در سراسر دنیا از اینترنت استفاده می‌کنند و یکی از کاربردهای اصلی اینترنت، برقراری ارتباط اجتماعی با دیگران است. شاید عیب اصلی ارتباط‌های اینترنتی آن است که ارتباط در فضای مجازی، اساساً بر متن استوار است و بنابراین، از نشانه‌های بصری و شنیداری در تعامل‌های رو در رو بی‌بهره است.

در این بین نسل جوان در واقع یکی از آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه در برابر تهاجم فرهنگ بیگانه است. دشمن با توجه به خصوصیات و ویژگی‌های نسل جوان نیازهای روحی او را با عرضه محصولات فرهنگی جذاب پاسخ داده و در قالب آن ارزش‌های ضد فرهنگی خود را به جوان القا می‌کند و در نتیجه القاء این محصولات رفتارهایی مخالف با ارزش‌ها و هنجارها و قوانین حاکم بر جامعه از جانب این افراد بروز و ظهور می‌کند.

امروزه اعتیاد به اینترنت به عنوان یک اختلال روان‌شناختی در علم روان‌شناسی و پزشکی مطرح شده است. به طوری که متخصصان بالینی مواردی از این اختلال را در کلینیک‌های خود گزارش می‌کنند و این اختلال، به عنوان شکل جدیدی از اعتیاد در سال‌های اخیر توجه پژوهشگران را در حوزه‌ی روان‌شناسی، روان‌پزشکی، جامعه‌شناسی، و حوزه‌های علمی دیگر به خود جلب کرده است.

روش تحقیق

در پژوهش حاضر با روش توصیفی و تحلیلی و با استفاده از اطلاعات اسنادی کتابخانه‌ای به دنبال آن است تا به نقش محوری فضای مجازی در امر آموزش عالی در کنار مبانی و اصول و روش‌های فناوری اطلاعات را مورد بررسی قرار دهد. آنچه در این مقاله خواهد آمد نگاهی است کوتاه و گذرا به استفاده از فضای مجازی در بین دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم سخن به میان خواهد آمد سپس نتیجه‌گیری به عمل آمده و در پایان پیشنهادهای ارائه می‌گردد.

فضای مجازی

واژه مجازی عبارتی است که در دنیای اینترنت، رسانه‌ها و ارتباطات بسیار شنیده می‌شود، از اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی مورد استفاده پژوهشگران قرار گرفت. (عطاران، ۱۳۸۳). بدین منظور بحث‌هایی در مورد تأثیر اینترنت بعنوان رسانه تعاملی برگسترش ارتباطات و چگونگی به کارگیری آن مورد توجه قرار گرفت. جهان مجازی، جهانی به موازات زندگی واقعی است و هر آنچه در جهان واقعی بوجود می‌آید در جهان مجازی به نوعی تکرار می‌شود، بطوری که رابطه آن را یک رابطه انعکاس

هندسی دانسته و آنها را دو جهانی شدن به هم چسبیده لقب داده‌اند. ارتباطات آن لاین، اغلب نوعی تخلیه احساسات و عواطف و بیان آن چیزی است که ابرامسون و همکارانش (۱۹۹۸) آن را «افکار عجولانه» تا گفتگوی متمرکز و عقلانی نامیده‌اند. فضای مجازی نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با اینکه عمر زیادی ندارند؛ توانسته‌اند به خوبی در زندگی مردم جاباز کنند. مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه‌های اجتماعی متفاوت در فضای مجازی کنار هم آمده‌اند و از فاصله‌های بسیار دور در دنیای واقعی، از این طریق باهم ارتباط برقرار می‌کنند. امروزه روش‌های ارتباطی با دیگران از طریق اینترنت افزایش یافته است. پست الکترونیک، پیام‌های کوتاه، چت‌روم‌ها، وب پایگاه‌ها و بازی‌ها و... روش‌هایی برای گسترش و حفظ روابط اجتماعی شده‌اند. (جوادی‌نیا، ۱۳۹۲).

کلمه‌ی «مجازی» گرفته شده از واژه‌ی لاتین *virtualis* یا کلمه فرانسوی *virtuel* به معنی پتانسیل (بالقوه) است؛ یعنی چیزی که واقعی نیست، ولی امکان تحقق دارد. یک شیء مجازی از نظر فیزیکی واقعی نیست، ولی خصوصیات ماده‌ی مورد نظر را دارد یا به عبارت دیگر، نمایشی از آن شیء است. پس می‌توان گفت که یک شیء مجازی وجود دارد، ولی قابل لمس نیست. (بابایی، ۱۳۸۱).

فضای مجازی مجموعه‌ای از ارتباطات درونی انسان‌ها از طریق رایانه و وسایل مخابراتی بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی است. تعریف دیگری از فضای مجازی عبارت است از: محیط الکترونیکی واقعی است که ارتباطات انسانی به شیوه‌ای سریع، فراتر از مرزهای جغرافیایی و یا ابزار خاص، خود، در آن زنده و مستقیم روی می‌دهد. (حسنی جعفری، ۱۳۹۶).

نقش خانواده‌ها در فضای مجازی و آسیب‌های آن

خانواده اولین نهادی است که کودک در آن رشد می‌کند و تربیت می‌شود اگر وقفه‌ای در کار این نهاد ایجاد شود می‌تواند ضربه سهمگین و غیرقابل جبران به پیکر این نهاد ارزشمند وارد کند. محیط خانواده محیطی است که کودک یا نوجوان و جوان در آن احساس آرامش می‌کند. علی‌رغم اهمیت بالای عوامل اجتماعی در بروز پدیده آسیب‌های اجتماعی در جامعه ما هنوز رویکردهای اجتماعی کاربرد چندانی ندارد.

خانواده به عنوان پالاینده‌های برای عقاید، ارزش‌ها و نگرش‌های مربوط به فرهنگ یک جامعه محسوب می‌شود و آنها را به یک شیوه بسیار اختصاصی و انتخابی به کودک ارائه می‌دهد. بی‌تردید باید گفت که شخصیت، نگرش‌ها، طبقه اجتماعی، اقتصادی، مذهب، خصوصیات و وابستگی‌های نسبی خانوادگی، تحصیل و جنسیت در انتقال عقاید، ارزش‌ها و نگرش‌های خانواده مؤثرند. به دلیل ویژگی‌های خاص فضای مجازی و نو بودن این پدیده، بسیاری از والدین فرصت، امکان و یا توان کافی برای شناخت دقیق این فضا و کاربردهای آن را به دست نیاورده‌اند و عدم آشنایی مناسب آنها با این فضا و در مقابل استفاده روزمره نوجوانان و جوانان و حتی کودکان از این فضا باعث شده است که یک فضای محرمانه و خصوصی در داخل خانه برای فرزندان ایجاد شود و آنها بدون دغدغه و بدون احساس وجود ناظر بیرونی به سایت‌های مختلف در این فضا دسترسی یافته و بعضاً به دلیل ویژگی‌های سنی و شخصیتی و کنجکاوی‌های خود متأثر از فضاهای ناسالم موجود در اینترنت گردند.

با وجود اینکه مطالعه رفتار انحرافی یکی از جذابترین وظایف جامعه‌شناسی است، لیکن تحلیل این حوزه جامعه‌شناسی پیچیده است؛ چرا که به همان اندازه ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، انواع فراوانی از تخلف از قانون نیز قابل مشاهده هستند. از آنجا که هنجارها در میان فرهنگ‌های مختلف و حتی بین خرده‌فرهنگ‌های گوناگون درون یک جامعه متفاوت هستند، آنچه که در یک محیط فرهنگی طبیعی است در محیط فرهنگی دیگر انحراف است.

یکی از بزرگترین مسائل اجتماعی که جوامع امروزی به آن مبتلا می باشند ضعف بنیاد خانواده است. از آنجایی که مشکلات خانواده‌ها به صورت ناهنجاری‌های اجتماعی بروز می کند خانواده و سلامت آن از اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار می باشد. آماده کردن فرزندان برای پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی یکی از وظایف مهم و اساسی خانواده‌ها به شمار می رود. جوانان باید بتوانند به خصوص برای زندگی های مشترک آماده شوند و سعی نمایند روابط خود را با پیرامون شان در حد متعارف و قابل قبولی تنظیم نمایند.

گسترش فضای مجازی در حوزه رابطه فرزندان و والدین نیز تغییراتی بوجود آورده است که از جمله آن به کاهش نقش خانواده به عنوان مرجع، کاهش ارتباط والدین با فرزند، شکاف نسلی به دلیل رشد تکنولوژی، از بین رفتن حریم بین فرزندان و والدین و ایستادن در برابر یکی از والدین یا هر دو را می توان نام برد.

آسیب‌های اجتماعی ناشی از فضای مجازی، با در نظر گرفتن ویژگی‌های فردی و شرایط خانوادگی می تواند تأثیرات عمیقی بر تغییر و بحران هویت فردی مخصوصاً در بین نسل جوان و نوجوان و در نتیجه آن افزایش ارتکاب انواع بزهکاری و مشکلات روحی و روانی می شود.

در بحث ازدواج‌ها نیز مسائلی چون ناپایداری ازدواج‌ها، تغییر الگوی همسرگزینی، نداشتن مهارت‌هایی برای ازدواج ناتوانی والدین برای آموزش به فرزندان، افزایش روابط دختر و پسر در زمان نامزدی بدون عقد، تمایل به دریافت مهریه‌های سنگین، بالا رفتن سن ازدواج و افزایش تنوع‌طلبی جنسی مردان و... را می توان اشاره کرد. تغییراتی که در حوزه دینی در جامعه رخ داده، کاهش آموزه‌های دینی در خانواده، دوری خانواده از شریعت، کم رنگ شدن حریم‌های دینی در روابط خانوادگی است.

راه کارهای کم کردن فضای مجازی

گسترش فضای مجازی در حوزه رابطه فرزندان و والدین نیز تغییراتی به وجود آورده است که از جمله آن به کاهش نقش خانواده به عنوان مرجع، کاهش ارتباط والدین با فرزند، شکاف نسلی به دلیل رشد تکنولوژی، از بین رفتن حریم بین فرزندان و والدین و ایستادن در برابر یکی از والدین یا هر دو را می توان نام برد.

امروزه رسانه‌های گروهی و از جمله آن فضای مجازی از روزه‌ها و باریک راه‌های چشم و گوش و اندیشه انسان به جای زندگی اجتماعی و خصوصی افراد حقیقی و حقوقی قطب تا قطب سرزمین خاکی رخنه‌ای تأثیرگذار و آگاهی بخش یافته‌اند. در درون خانه‌ها و حریم خصوصی و عمومی مردم آزادانه گام حضور می زنند و اندیشه‌ها، فرهنگ‌ها، سنت‌ها، زبان‌ها، لهجه‌ها و حتی ذائقه‌ها و در کل می توان گفت نگرش‌ها را دچار دگرگونی و تغییر و تحول می کنند.

راه کارهای کم کردن فضای مجازی وجود دارد از جمله:

- استفاده از ظرفیت‌هایی همچون رسانه‌های دیداری و شنیداری، روزنامه‌ها، مجلات، نشریات برای نهادینه شدن فرهنگ سایبری.
- برگزاری جلسات آموزشی از سوی مصادر امور فرهنگی در شهرستان‌ها به منظور آشنا نمودن و اطلاع رسانی به والدین در مورد فناوری‌های جدید به ویژه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی.
- برگزاری کلاس‌های آموزشی در مدارس جهت آگاهی دادن به نوجوانان و جوانان در مورد مزایا و معایب فناوری های جدید و نحوه استفاده صحیح از آنها.
- تشویق به شرکت در فعالیت‌های اجتماعی و تقویت این گونه رفتارها توسط والدین

- اطلاع‌سازی از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در رادیو و تلویزیون در جهت افزایش آگاهی خانواده‌ها در خصوص خطرات ناشی از فضای مجازی.
- استفاده از آموزه‌های دینی از جمله امر به معروف و نهی از منکر به عنوان نوعی کنترل اجتماعی توسط هر شخص.

محاسن فضای مجازی

- ✓ جهانی است
- ✓ فرامرزی است و جغرافیا ندارد
- ✓ وابسته به زمان نیست
- ✓ دستیابی به آخرین اطلاعات آسان است
- ✓ جذابیت و تنوع دارد
- ✓ سریع و ارزان است
- ✓ اطلاعات و ارتباطات از آزادی بر خوردار است
- ✓ هویت، پنهان می‌ماند
- ✓ تکنولوژی در امنیت نیست
- ✓ اطلاعات به سرعت منتشر می‌شود
- ✓ یکی از ابزارهای جنگ نرم و عملیات روانی و انقلاب‌های رنگی فضای مجازی و اینترنتی بوده که در کنار سایر ابزارهای جنگ نرم مثل رسانه‌ها- هنر- فناوری‌ها و علم - سازمان‌های مردم نهاد و دیپلماسی دیده می‌شود.

معایب فضای مجازی

- ✓ نشر اطلاعات در قالب رسانه‌های جمعی
 - ✓ نقض حریم خصوصی
 - ✓ یکسان‌سازی فرهنگی یا نابودی تنوع فرهنگی و خرده فرهنگ
 - ✓ آلوده شدن سیستم‌ها از طریق ارسال بد افزار
 - ✓ افزایش تعارضات ساختاری و دوگانگی هویت (ایجاد بحران هویت)
 - ✓ رونق روابط عاطفی و حذف روابط عقلانی
 - ✓ نافرمانی مدنی و فراهوان‌ها و شایعه پراکنی‌ها
 - ✓ دریافت‌های جایگزین غیرواقعی
 - ✓ و هدف عمده که تغییر افکار و رفتار و الگوها و هنجارها است اتفاق می‌افتد. (لنقی‌پور و بهرامی، ۱۳۹۵).
- به دلیل ویژگی‌های خاص فضای مجازی و نو بودن این پدیده بسیاری از والدین، فرصت، امکان و یا توان کافی برای شناخت دقیق این فضا و کاربردهای آن را به دست نیاورده‌اند و عدم آشنایی مناسب آنها با این فضا و در مقابل استفاده روزمره نوجوانان و جوانان و حتی کودکان از این فضا باعث شده است که یک فضای محرمانه و خصوصی در داخل خانه برای فرزندان ایجاد شود و آنها بدون دغدغه و بدون احساس وجود ناظر بیرونی به سایت‌های مختلف در این فضا دسترسی یافته و بعضاً به دلیل ویژگی‌های سنی و شخصیتی و کنجکاوی‌های خود متأثر از فضاهای نا سالم موجود در اینترنت گردند. (رحیمی، پرنده، ۱۳۹۲).
- صرف وقت و هزینه بسیاری برای دیدن تصاویر و کلیپ‌های جذاب روزرسانی شده توسط سایر کاربران که از دیگر موارد محتوایی این نوع شبکه‌هاست نیز مانعی خواهد بود تا دانش‌آموزان را از انجام امور مدرسه‌ای باز دارد. البته ما به هیچ وجه

توسعه و بهره‌گیری مفید با استفاده کردن از این فناوری‌ها مخالف نیستیم؛ بلکه استفاده صحیح از آن را مورد تایید قرار می‌دهیم چرا که توسعه و بهره‌گیری مفید از وسایل ارتباط جمعی در داخل کشور می‌تواند توان تسهیل و تسریع نوزایی و خلاقیت فرهنگ بومی و مقابله با فرهنگ ناهمگون جهانی را افزایش دهد.

علت‌های گرایش دانش‌آموزان دختر به فضاهای مجازی

✓ کسب هویتی دلخواه

دختران در قالب شبکه‌های اجتماعی می‌توانند هویتی کاملاً دلخواه داشته باشند و بر پایه همان هویت خود ساخته و البته بعضاً دروغین، ارتباط مجازی خود را با دیگران گسترش دهند. جنبه‌های مختلف این هویت کاملاً در اختیار فرد است و بدون نگرانی از واقعیت‌ها و ارزیابی دیگران، فرد می‌تواند هر چه را که می‌خواهد، در این هویت منعکس کند.

✓ احساس کنترل و تأثیرگذاری

شبکه‌های اجتماعی، با قابلیت‌هایی که در اختیار فرد قرار می‌دهد مانند ایجاد محیطی شخصی، انتخاب دوستان، آزادی در بیان نظرات و مخالفت با نظرات دیگران، آزادی در استفاده از تفریحات مختلف و ... حسی از کنترل شخصی و اراده فردی را به کاربر خود منتقل می‌کند. این آزادی عمل و حس کنترل، یکی از اصلی‌ترین دلایل گرایش افراد بخصوص دختران به شبکه‌های اجتماعی است.

✓ نوجویی و هیجان‌خواهی

شبکه‌های اجتماعی مجازی پدیده‌ای جدید و نوظهور هستند که قابلیت‌های مکرر و بعضاً پر هیجان را به کاربران خود می‌دهد، مانند آشنایی با برنامه‌های جدید، طرح موضوع‌های شگفت‌انگیز و پرتحرک، خلق صحنه‌های اعجاب‌آور، ارائه اطلاعات جدید و ... در نتیجه افرادی که از هیجان‌خواهی بالایی برخوردارند، برای ارضای این نیاز خود بیشتر به سمت شبکه‌های اجتماعی می‌روند.

✓ میل به محبوبیت و خودشیفتگی

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی بهشت افرادی است که دچار اختلال شخصیت خودشیفتگی هستند یا حداقل میل زیاد به محبوبیت دارند؛ زیرا آنها می‌توانند بدون داشتن روابط دوستانه واقعی، تعداد زیادی رابطه موهوم و تخیلی برای خود دست و پا کنند؛ بنابراین شبکه‌های اجتماعی مجازی توهم محبوبیت را صرفاً براساس کمیت تعداد دوستان برای فرد به وجود می‌آورد.

✓ حفظ ارتباط با دیگران در عین تنهایی

برخی افراد به دلیل ویژگی‌های شخصیتی و تغییرات سبک زندگی، ترجیح می‌دهند در عین تنهایی و داشتن زندگی خصوصی، با جهان پیرامون خود ارتباطات گسترده‌ای نیز برقرار کنند. شبکه‌های اجتماعی مجازی از قبیل فیس بوک، توئیتر، گوگل پلاس و ... به بهترین حالت ممکن این نیاز را برآورده می‌کنند.

✓ میل برای فرار از محرک‌های تنش آور

برخی کاربران شبکه اجتماعی برای رهایی از تنش روزمره و ایجاد فراغت، به سمت این فضا می‌روند. شبکه‌های اجتماعی مجازی نیز می‌توانند اوقات خوشی را برای آنان فراهم کنند تا فرد بتواند ضمن برخورداری از این قابلیت، نگرانی‌ها و تنش‌های خود را با دوستان خود مطرح کنند و در نهایت به گونه‌ای توسط آنان حمایت اجتماعی دریافت کنند.

✓ ارضای نیازهای روانی

افراد شیفته یک شیء یا فرد یا فعالیتی خاص می‌شوند که نیازی را در آنها ارضا کند افراد با گرایش به شبکه‌های اجتماعی تا حدی نیازهای خود را برآورده می‌کنند. مثلاً افراد با کاوش در ابعاد فنی شبکه‌های اجتماعی مجازی، توانایی بالقوه ذهنی خود را ابراز می‌کنند، یا ابعاد مختلف شخصیت خود که پیش از این پنهان بود، آشنا می‌شوند، عقاید و نیازهای هنری خود را بیان می‌کنند، به اطلاعات مورد نیاز خود دسترسی پیدا می‌کنند و ... از سویی شبکه‌های اجتماعی محملی برای گریز از واقعیت و وسیله‌ای برای ارضای نیازهای روانی است.

✓ ایجاد حس پیشرفت و غرور

حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی و کار با اینترنت، هر روز تجربه جدیدی را در اختیار کاربران قرار می‌دهد. این فضا به فرد امکان پیشرفت و دریافت پاداش‌های بی‌شماری را می‌دهد، مانند یادگیری ساختن یک پست الکترونیکی، ساختن یک وبلاگ، امکان تولید در این فضا، رفتن به صفحات دیگر کاربران، آشنایی با اصطلاحات این محیط مجازی و ... این موارد در درجه اول احساس فعال بودن و در درجه دوم حس غرور و عزت نفس می‌دهد. در ادامه فرد به مرور احساس می‌کند بودن در این فضا به او قدرت می‌دهد، بعد از مدتی نیز فرد در نزد خود برای حفظ این منزلت و غرور، بیشتر به این فضا قدم می‌گذارد.

وابستگی به فضای مجازی

در گروه‌های سنی مختلف افراد نیازمند راه‌هایی برای تخلیه انرژی خود هستند. کودکان و نوجوانان امروز که انرژی و انگیزه‌های زیادی برای حرکت دارند تنها یک مسیر مهیج تخلیه انرژی پیش رو خود می‌بینند و آن در گیرشدن با فضای مجازی است. شبکه‌ای که جذابیت‌های آن آنقدر زیاد است که بدون تمرین قبلی قادر به کنترل و خودمدیریتی در مواجهه با آن نخواهند بود.

این معضل، اختلالی در فرد با نام اعتیاد مجازی پدید می‌آورد، اعتیادی که بر اثر استفاده مکرر و دیوانه وار از اینترنت حاصل می‌شود به صورتی که فرد بدون استفاده از آن، احساس کمبود کرده، روابط او با محیط مختل، و از حالت عادی خارج می‌شود. در واقع کودک و نوجوان تمام آن توجه که در صورت استفاده از انرژی در دنیای واقعی طلب کرده است را در دنیای مجازی دریافت می‌کند و به همین جهت دچار انزوا و کناره‌گیری اجتماعی می‌شود.

مشکلات اخلاقی فضای مجازی

اعتیاد اینترنتی و افراط در استفاده از فضای مجازی، ردیلتی اخلاقی است؛ چراکه اعتیاد اینترنتی به معنای افراط در استفاده از اینترنت، بدون هدفی معین و مفید و بلکه فقط به منظور سرگرمی و یا کارهایی مانند آن است. تغییرات تکنولوژیکی ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را تحت تأثیر خود قرار داده است. یکی از چالش‌های فرا روی فرهنگ‌ها برخورد با این پدیده است. چون اساساً ورود اینترنت همراه با ارزش‌های غربی، چالش‌های جدیدی را در کشورهای دیگر به وجود آورده است. از آنجایی که برخی از عناصر موجود در این پدیده مغایر با فرهنگ خودی (ارزش‌های اسلامی ایرانی) است، پس می‌توان گفت اینترنت می‌تواند آسیب‌های زیادی را به همراه داشته باشد. مثلاً ورود اینترنت در حوزه خانواده موجب تغییر نظام ارزشی در خانواده‌ها می‌شود. در یک مطالعه تجربی نشان داده شد که استفاده جوانان از اینترنت موجب کاهش ارزش‌های خانواده شده است. (زنجانی‌زاده، ۱۳۸۴).

نتیجه‌گیری

فضای مجازی در کنار دستاوردها و کاربردهای انکارپذیر و مثبتی که در زمینه‌های گوناگون دارد، پیامد نامطلوبی نیز به همراه دارد که باید مورد توجه والدین، مربیان و همه مسئولان امر تعلیم و تربیت و برنامه ریزان فرهنگی جامعه قرار گیرد. حریم خصوصی افراد، آن قدر اهمیت دارد که احترام به آن در قرن حاضر از مرزهای سنتی دین و اخلاق فراتر رفته و در بیشتر کشورهای جهان، ضمانت قانونی پیدا کرده است؛ اما شئون انسانی و اهمیت حفظ آن در فضای مجازی و امنیت اطلاعات مبادله شده، با چالش‌هایی مواجه شده و سلامت اخلاقی و حتی جسمانی کودکان و نوجوانان در جامعه به مخاطره افتاده است. بیشتر والدین نیز به دلیل عدم آشنایی با اینترنت و ظرفیت‌های آن و شبکه‌های اجتماعی فضای مجازی و فناوری نوین ارتباطی، از رفتارهای آنلاین فرزندانشان در فضای مجازی اطلاعی ندارند.

پیشنهادها

- بر شیوه استفاده فرزندان از اینترنت، نظارت فعال داشته باشند؛
- همراه با فرزندان از اینترنت استفاده نمایند و درباره مطالب آن با ایشان صحبت کنند؛
- فرزندان را تشویق کنند که از میان انواع موضوعات و مطالب موجود در اینترنت، دست به انتخاب صحیح بزنند؛
- محدود کردن استفاده از اینترنت را برای فرزندان در نظر داشته باشند؛
- از قرار دادن رایانه در اتاق‌های شخصی فرزندان و پشت درهای بسته بپرهیزند؛
- مسئولان و نهادهای فرهنگی اجتماعی نیز وظیفه دارند فرهنگ استفاده درست و سالم از اینترنت را به افراد جامعه، به ویژه دختران که بیشتر در معرض آسیب‌های اخلاقی اینترنت هستند، آموزش دهند.

منابع و مأخذ

۱. بابائی، حمید. (۱۳۸۱). رهنمودهایی برای معلمان در یادگیری از راه دور، مجله رشد تکنولوژی آموزشی، صص ۲۶-۷.
۲. جوادی‌نیا، سیدعلیرضا. (۱۳۹۲). الگوی استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانش‌جویان، فصلنامه علمی پژوهشی طب و تزکیه، سال دوم، شماره ۲۲.
۳. حسنی جعفری، فتانه. (۱۳۹۶). آسیب‌های اجتماعی در هزاره سوم، تهران: نشر شناسنامه.
۴. رحیمی، محمد، پرند، رادبه. (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی فضای مجازی و خانواده، تهدیدها و چالش‌ها.
۵. زنجانی‌زاده، هما. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر اینترنت بر ارزش‌های خانواده در بین دانش‌آموزان، مجله انجمن جامعه شناسی ایران. دوره ششم. شماره ۲.
۶. عطاران، محمد. (۱۳۸۳). جهانی‌شدن فناوری اطلاعات و تعلیم و تربیت، تهران: موسسه توسعه فناوری مدارس هوشمند.
۷. قامت بلند، حمید. (۱۳۹۵). شیوه‌های مقابله با آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی.
۸. لنقی‌پور، رسول، بهرامی، تورج. (۱۳۹۵). مدیریت بحران با رویکرد: طبیعی، فرهنگی- اجتماعی و امنیت اجتماعی، تهران: آراد کتاب.

Investigating and Analyzing the Role of Cyberspace Among Female Students of Secondary School

Fatemeh Beit Sayyah

Master of Persian Language and Literature, Secondary School Manager of Hamidieh

Abstract

Cyberspace has become one of the most important communication tools in the society to the extent that it can be said that for many people the use of these networks is considered as one of the daily tasks. In fact, it can be said that we live in the age of networks and our lives are intertwined with these networks in such a way that network communication is transforming all kinds of human communications. Since the Internet, social, cultural and economic status, has a significant impact on mental health, and since mental health or mental turmoil affects education and mental health and the growth and upbringing of students, we need to gain a deeper understanding of the use of cyberspace and understand the anxieties, fears, family problems of the child and even the richness and poverty of the child. in order to serve the student more correctly. In this paper, we aim to define cyberspace by descriptive and analytical method and use library information to address the role of cyberspace among female secondary school students. And the most important and prominent disadvantages and advantages of using cyberspace among students and investigate the role of parents in this issue. Then the conclusions are made and suggestions are presented at the end.

Keywords: Internet, Cyberspace, Students, Teachers
